

**SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN SUOJAAMISEKSI
KIUSAAMISELTA, VÄKIVALLALTA JA HÄIRINNÄLTÄ**

Sisällys

Johdanto

1. Kiusaaminen

- 1.1. Kiusaamisen määritelmä**
- 1.2. Kiusaamisen ehkäiseminen**
- 1.3. Kiusaamiseen puuttuminen**

2. Väkivalta ja aggressiivinen käyttäytyminen

- 2.1. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen määritelmä**
- 2.2. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen**
- 2.3. Väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen puuttuminen**

3. Häirintä

- 3.1. Häirinnän määritelmä**
- 3.2. Häirinnän ehkäiseminen**
- 3.3. Häirintään puuttuminen**

4. Yhteydenottotavat huoltajiin ja yhteistyö huoltajien kanssa

5. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

6. Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen

7. Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Liitelomakkeet tapausten kirjaamista varten.

Johdanto

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (LL21 § 1268/2013). Opetuksen järjestäjän tulee taata sekä opiskelijoiden että henkilökunnan fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus kaikissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja se tulee ottaa huomioon oppilaitoksen toiminnassa.

Lapuan lukion opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukainen suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Lapuan lukiossa ei hyväksytä kiusaamista, väkivaltaa, aggressiivista käyttäytymistä eikä häirintää ja kaikilla kouluyhteisön jäsenillä on velvollisuus toimia niiden estämiseksi ja vähentämiseksi. Mikäli kiusaamista, väkivaltaa, aggressiivista käyttäytymistä tai häirintää kuitenkin ilmenee, on siihen puututtava viipymättä.

1. Kiusaaminen

1.1. Kiusaamisen määritelmä

Kiusaaminen on häirintää ja se on yksi syrjinnän muodoista. Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että yksi ja sama opiskelija joutuu yhden tai useamman muun opiskelijan/kouluyhteisön jäsenen toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen, syrjimisen tai muun kielteisen toiminnan kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun(vrt. www.mll.fi). On huomattava, että myös opettaja tai muu kouluyhteisön jäsen voi joutua kiusaamisen kohteeksi.

Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suora kiusaaminen on uhrin fyysistä ja verbaalista satuttamista sekä uhrin omaisuuden tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista. Epäsuora kiusaaminen on usein vaikeasti havaittavaa. Se on uhrin satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Kiusaaminen voi tapahtua myös esim. netissä.

Jokainen kokee kiusaamisen omalla tavallaan. Koulun tehtävänä on selvittää kaikki epäillyt kiusaamistapaukset niin, ettei kenenkään tarvitse tuntea oloaan turvattomaksi koulussa.

Kiusaamista on mm.:

- tavaroiden piilottelu tai luvatta ottaminen
- töniminen, lyöminen, potkiminen, nipistely, maahan kaataminen, kamppaaminen ja kaikki muu käsiksi käyminen(myös väkivalta, joka naamioidaan urheiluksi tai leikiksi)
- nimittely, pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, ilkkuva matkiminen, kikattelu, pilkallinen nauru, naurunalaiseksi tekeminen, kuiskuttelu
- olemuksen, ulkonäön, käyttäytymisen tai tekemisten pilkkaaminen
- pelottelu, uhkailu, pakottaminen, kiristäminen, pettäminen, perättömien juttujen keksiminen

- toisen yllyttäminen yhtä vastaan, yksin jättäminen ilman syytä, ilmeily, huokailu, vihjaileminen, merkitsevien silmäysten vaihtaminen, eristäminen ryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä, tervehtimättä ja/tai vastaamatta jättäminen
- uhrin arvosteleminen hänen selkensä takana, juorujen ja perättömien juttujen levittäminen

1.2. Kiusaamisen ehkäiseminen

Opiskelijoiden kiusaamisen vastaisia asenteita vahvistetaan. Kiusaamiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Säännöt saatetaan selvästi tiedoksi opiskelijoille ja huoltajille. Ohjaus- ja opetusryhmissä ryhmänohjaaja, opettajat ja opiskeluhuoltoryhmän jäsenet käsittelevät kiusaamiseen liittyviä asioita. Kiusaamiseen puututaan aina ja tietoon tulleet kiusaamistapaukset kirjataan.

1.3. Kiusaamiseen puuttuminen

Ensisijaisena vastuuhenkilönä koulussa on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana tai jonka tietoon kiusaaminen ensimmäiseksi tulee.

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku. Koulun henkilökunnasta on aina läsnä kaksi edustajaa.
- Kirjataan tapahtumat.
- Järjestetään asianosaisten kuuleminen ja sovitaan kiusaamisen loppumisesta. Jos kiusaajia on useampi kuin yksi, pyritään kaikkien kiusaajien kanssa keskustelemaan samanaikaisesti ja toisistaan erillään.
- Tehdään selväksi asianosaisille mitä tapahtuu, jos sopimus ei pidä.
- Sovitaan seurannasta.
- Ilmoitetaan asiasta tapauskohtaisesti harkiten huoltajalle, koulun opiskeluhuoltoryhmälle, kuraattorille, vakavissa tapauksissa myös lastensuojeluviranomaisille ja/tai poliisille.
- Seurataan tilannetta. Jos kiusaaminen toistuu, kutsutaan asianosaiset huoltajineen (jos kiusattu/kiusaaja alaikäinen) palaveriin selvittämään tilannetta ja sopimaan miten menetellään kiusaamisen lopettamiseksi.

2. Väkivalta ja aggressiivinen käyttäytyminen

2.1. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen määritelmä

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista. Väkivalta kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön. Henkinen väkivalta on yhteisön jäsenen kohdistettua solvaamista, halventamista, eristämistä, työn/toiminnan mitätöintiä, uhkaamista, selän takana puhumista tai muuta painostusta (vrt. kiusaaminen). Väkivallan pelko ahdistaa, lamauttaa ja masentaa.

Aggressiotaipumus on kaikilla ihmisillä. Aggressio on nimitys monille vaikeille ja haastaville tunteille kuten esim. pettymys, pelko, kateus, mustasukkaisuus ja suru. Aggression taustalla on aina henkilön sen hetkinen kokemus ja elämäntilanne sekä erilaisia persoonallisuus-, ympäristö- ja biologisia tekijöitä. Aggressio ei ole paha tai huono asia, mutta ongelmia ilmenee jos tunteiden hallitseminen on vaikeaa ja jos haastavia tunteita kanavoidaan huonoilla keinoilla.

Aggressiivisuus on ruumiillisesti tai sanallisesti vahingoittavaa tai häiritsevää käyttäytymistä. Aggressiivisuus ei ole sama kuin väkivaltaisuus, vaan väkivalta on reaktio aggressiivisuuteen. Toisen ihmisen aggressio ja aggressiivisuus aiheuttaa uhatuksi tulemisen tunnetta ja pelkoa väkivallan kohteeksi joutumisesta.

2.2. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen

Opiskelijoiden väkivallan ja aggressiivisen käytöksen vastaisia asenteita vahvistetaan. Väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Säännöt saatetaan selvästi tiedoksi opiskelijoille ja huoltajille. Ohjaus- ja opetusryhmissä ryhmänohjaaja, opettajat ja opiskeluhuoltoryhmän jäsenet käsittelevät väkivaltaan ja aggressiiviseen käytökseen liittyviä asioita. Väkivaltaan ja aggressiiviseen käytökseen puututaan aina ja tietoon tulleet tapaukset kirjataan.

2.3. Väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen puuttuminen

Aggressiotilanteessa opettajan/kouluyhteisön jäsenen tulee yrittää pysyä rauhallisena ja rauhoitella aggressiivisesti käyttäytyvää henkilöä puheella. Tilanne ja sen vaatimat toimenpiteet yritetään arvioida nopeasti eikä aggressiiviseen käyttäytymiseen vastata aggressiolla. Provosoivaa käyttäytymistä tulee välttää.

Lukiolain 26§:n mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä opetusta häiritsevä opiskelija poistumaan jäljellä olevan oppitunnin tai oppilaitoksen järjestämän tilaisuuden ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta. Poistumismääräykset kirjataan(LL 26a §).Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai muun kouluyhteisön jäsenen turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi, voidaan opiskelijan osallistuminen opetukseen evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi. Epäämiset kirjataan(LL 26a §).

3. Häirintä

3.1. Häirinnän määritelmä

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yhdenvertaisuuslaki määrittelee häirinnän yhdeksi syrjinnän muodoksi. Lain mukaan häirintä on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri(Yhdenvertaisuuslaki 2004/21, 6§).

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Rasististen viestien lähettäminen ja rasistiset kommentit ovat erittäin loukkaavaa käytöstä.

3.2. Häirinnän ehkäiseminen

Opiskelijoiden häirinnän vastaisia asenteita vahvistetaan. Häirintään liittyvistä käytänteistä tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Säännöt saatetaan selvästi tiedoksi opiskelijoille ja huoltajille. Ohjaus- ja opetusryhmissä ryhmänohjaaja, opettajat ja opiskeluhuoltoryhmän jäsenet käsittelevät häirintään liittyviä asioita. Häirintään puututaan aina ja tietoon tulleet tapaukset kirjataan.

3.3. Häirintään puuttuminen

Ensisijaisena vastuuhenkilönä koulussa on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana tai jonka tietoon häirintä ensimmäiseksi tulee.

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku. Koulun henkilökunnasta on aina läsnä kaksi edustajaa.
- Kirjataan tapahtumat.
- Järjestetään asianosaisten kuuleminen ja sovitaan häirinnän loppumisesta.
- Tehdään selväksi asianosaisille mitä tapahtuu, jos sopimus ei pidä.
- Sovitaan seurannasta.
- Ilmoitetaan asiasta tapauskohtaisesti harkiten huoltajalle, koulun opiskeluhuoltoryhmälle, kuraattorille, vakavissa tapauksissa myös lastensuojeluviranomaisille ja/tai poliisille.
- Opiskeluhuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen.
- Seurataan, toistuuko tilanne

4. Yhteydenottotavat huoltajiin ja yhteistyö huoltajien kanssa

Suunnitelmasta opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä tiedotetaan lukuvuoden alussa ryhmänohjaajan tunnilla, lukuvuositedotteessa(Lukio – info) ja vanhempainilloissa. Opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä lukion henkilökuntaan välittömästi, jos ei-toivottua käytöstä ilmenee. Lukion henkilökunnan tulee pitää alaikäisten opiskelijoiden huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista ao. opiskelijoita koskevista selvittelyistä. Yhteydenottokanavat ovat puhelin, Wilma ja s-posti. Tiedottamisessa on noudatettava kulloinkin voimassa olevia salassapitosäädöksiä.

5. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Lapuan lukio pitää yhteyttä muihin viranomaisiin ensisijaisesti kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteita ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuuteissa tilanteissa rehtori ja opiskeluhooltoryhmän jäsenet arvioivat tilannekohtaisesti, tarvitaanko viranomaisen apua.

6. Suunnitelmasta tiedottaminen

Suunnitelmasta opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä tiedotetaan opiskelijoille, huoltajille ja koulun henkilökunnalle lukuvuosittain päätettävällä tavalla, esim. ryhmänohjaajan tunnilla, lukuvuositiedotteessa(Lukio-info) ja henkilökuntakokouksissa. Tiedottamisesta huolehtii rehtori yhdessä opettajien kanssa.

7. Suunnitelman päivittäminen ja toteutumisen seuranta

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä päivitetään ja sen toteutumista seurataan ja arvioidaan tarvittaessa. Päivittämisestä, toteutumisen seurannasta ja arvioinnista vastaa lukion opiskeluhooltoryhmä rehtorin johdolla.